

Kadro Hareketi'nden Günümüze Kalkınma Yaklaşımı: Devletçi Girişimcilik, Kuramsal Süreklilikler ve Çağdaş Ayrışmalar

Güneş KURTULUŞ ŞİMŞEK^{1*}, Murat BERBEROĞLU²

¹ Dr., Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, İİBF, guneskurtulus93@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6675-330X

² Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, İİBF, murat@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8467-0065

* Sorumlu yazar: guneskurtulus93@gmail.com

Öz: Kadrocuların sınıfsız bir toplum yaratma iddiasını, devletin girişimci kapasitesiyle harmanlayan kalkınma anlayışı, ekonomik alanı, toplumsal dönüşümün kurucu mekânı hâline getiren planlamacı bir vizyonla bütünleşmiştir. Bu nedenle Kadro, yalnızca erken Cumhuriyet'in politik ekonomi tartışmalarına eşlik eden bir entelektüel yönelim değil, Türkiye'de kalkınma söyleminin nasıl kurulduğunu, hangi normatif dayanaklara yaslandığını ve hangi ideolojik sınırlar içinde yeniden üretildiğini sorgulamak için güçlü bir teorik mercekle sunmaktadır. Buradan hareketle makale, Türkiye'nin erken Cumhuriyet döneminde şekillenen iktisadi kurgusunu, devletçilik ekseninde örgütlenen kalkınma ve sanayileşme stratejilerinin ötesine geçerek Kadro Hareketi üzerinden yeniden yorumlamaktadır. Çalışmanın temel amacı, Kadro'nun bu devletçi kalkınma kurgusunu çağdaş kalkınma yaklaşımlarının çoğulcu ve parçalı teorik evreniyle karşılaştırmalı biçimde tartışmak; böylece tarihsel sürekliliklerin hangi eksenlerde korunduğunu, hangi noktalarda ise belirgin kırılmaların ortaya çıktığını görünür kılmaktır. Sürdürülebilirlik, çevresel sınırlar, girişimci devlet, neo-kalkınmacı yönelimler, ulusal inovasyon sistemleri ve post-kalkınmacı eleştiriler gibi güncel tartışmalar ışığında yürütülen analiz, erken Cumhuriyet'in iktisadi mimarisini bugünün kalkınma söylemini hâlâ şekillendiren bir entelektüel miras olarak ele almaktadır. Bu çerçevede makale, Türkiye'nin kalkınma paradigmasının uzun erimli dönüşümünü anlamak için yeni bir tartışma zemini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet dönemi, devletçi girişimcilik, kadro hareketi, kalkınma, tarihsel çözümleme

Jel Kodları: N00, N01, O1

Atıf: Kurtuluş, Şimşek, G. & Berberoğlu, M. (2026). Kadro Hareketi'nden Günümüze Kalkınma Yaklaşımı: Devletçi Girişimcilik, Kuramsal Süreklilikler ve Çağdaş Ayrışmalar, *Politik Ekonomik Kuram*, 10(1), 226-241.
<https://doi.org/10.30586/pek.1834878>

Geliş Tarihi: 02.12.2025
Kabul Tarihi: 29.01.2026

Telif Hakkı: © 2026. (CC BY)
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

From the Kadro Movement to Contemporary Development Approach: State-Led Entrepreneurship, Theoretical Continuities, and Modern Divergences

Abstract: The Kadroists' vision of development was an attempt to fuse the aspiration for a classless society with the entrepreneurial capacity of a state coalesced around a planning-oriented project that rendered the economic sphere the primary site of social transformation. For this reason, Kadro is not merely an intellectual tendency accompanying the political economy debates of the early Republic, it constitutes a powerful analytical lens through which to interrogate how Türkiye's development discourse was constructed, which normative foundations it relied upon, and within which ideological boundaries it was continually reproduced. Building on this premise, the article reinterprets the economic architecture of the early Republican period through the prism of the Kadro Movement, moving beyond the conventional reading of state-led industrialization and development strategies. The central aim of the study is to examine Kadro's statist developmental framework in a comparative dialogue with the plural and fragmented theoretical landscape of contemporary development approaches. In doing so, it identifies the axes along which historical continuities are preserved and the points at which significant ruptures emerge. Drawing on contemporary debates surrounding sustainability, planetary boundaries, the entrepreneurial state, neo-developmental perspectives, national innovation systems, and post-development critiques, the analysis approaches the economic design of the early Republic not as a closed historical episode

but as an intellectual legacy that continues to shape Türkiye's developmental imaginaries. Within this framework, the article offers a renewed conceptual ground for understanding the long-term transformation of Türkiye's development paradigm.

Keywords: Early Republican Period, State-Led Entrepreneurship, Kadro Movement, Development, Historical Analysis

Jel Codes: N00, N01, O1

1. Giriş

Türkiye'nin erken Cumhuriyet döneminde şekillenen iktisadi kurgusunun en özgün izdüşümlerinden biri, 1932-1934 yılları arasında yayımlanan Kadro Hareketi'dir. Kadrocular, kapitalizm ve sosyalizm dışında "üçüncü bir yol" olarak konumlandıkları devletçiliği, ulusal kalkınmanın kurucu ilkesi ve toplumsal dönüşümün ideolojik zemini olarak tasarlamışlardır. Ancak literatürde bu hareketin kalkınma anlayışının girişimcilik perspektifi üzerinden sistematik biçimde çözümlenmediği dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, çalışma Kadro Hareketi'nin devletçi kalkınma anlayışını erken Cumhuriyet'in iktisadi bağlamının ötesine taşımakta olup, çağdaş kalkınma paradigmasıyla ilişkisi bakımından ele almayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda makalenin temel hedefi, Cumhuriyet'in iktisadi mimarisi ile çağdaş kalkınma yaklaşımları arasındaki kuramsal ve ideolojik süreklilikleri ortaya koymak ve bu sürekliliklerin hangi noktalarda kırıldığı, diğer bir ifadeyle güncel kalkınma söylemlerinin hangi yönleriyle Kadro perspektifinden ayrıştığını değerlendirmektir. Böylece çalışma, erken Cumhuriyet'in kalkınma kurgusunu tarihsel bir anlatı olmaktan çıkararak, güncel kalkınma düşüncesiyle karşılaştırmalı bir çerçevede yeniden yorumlamaktadır. Bu doğrultuda temel araştırma sorusu "Çağdaş kalkınma yaklaşımları Kadro Hareketi'nin devletçi kalkınma kurgusuyla hangi kuramsal ve ideolojik eksenlerde örtüşmekte, hangi eksenlerde ondan uzaklaşmaktadır?" olarak formüle edilmiştir. Nitekim kalkınma tartışmalarının 1980'lerden itibaren sürdürülebilirlik, çevresel sınırlar, toplumsal eşitlik ve kurumsal kapasite gibi boyutlarla yeniden tanımlanması, Kadro'nun devletçi kalkınma kurgusunu çağdaş literatür ışığında yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır.

Çağdaş kalkınma yaklaşımlarını şekillendiren sürdürülebilirlik, çevresel sınırlar ve toplumsal kapsayıcılık eksenli yeni literatüre yönelmek, Kadro düşüncesinin hangi noktalarda güncel tartışmalarla kesiştiğini ve hangi başlıklarda onlardan ayrıştığını görmek açısından önemlidir. Özellikle sürdürülebilir kalkınma, çağdaş kalkınma yaklaşımında oldukça yaygın bir ifade haline gelmiştir (Mensah, 2019). 1972 Stockholm Konferansı ile başlayan süreç, çevre ile kalkınma arasındaki gerilimli fakat kaçınılmaz bağı görünür kılmış olup, çevresel kaygıların kalkınma planlamasına entegrasyonu için ilk kurumsal zemini hazırlamıştır. Bu hattı kurumsallaştıran Brundtland Raporu (1987) ise, sürdürülebilir kalkınmayı kuşaklar arası adalet ilkesi etrafında tanımlayarak, küresel iklim krizi ve ekolojik sınırlar karşısında kalkınmanın çevresel boyutunu vazgeçilmez bir eksen hâline getirmiştir (Kumar Singh, 2016). Bu gelişmeler, kalkınma düşüncesini, büyüme merkezli paradigmalardan uzaklaştırıp iklim-enerji-çevre üçgeninde yeniden şekillenen bütüncül ve normatif bir çerçeveye evrilmiştir.

Çağdaş literatürde öne çıkan bir diğer kalkınma yaklaşımı da bazı Güney Amerika ülkelerinin neoliberalizme alternatif olarak geliştirdiği ve devletin içeride yeniden etkinleştirilmesini ulusötesi jeoekonomik yeniden hizalanmalarla birleştiren neo-kalkıncı devlet modelidir (Ordóñez ve Sánchez, 2017). Neo-kalkıncı model, neoliberalizme alternatif olarak devletin yeniden güçlü bir şekilde kalkınmanın merkezine yerleştiği, içeride yeniden dağıtım ve seçici sanayileşme politikalarıyla, dışarıda ise Çin-BRICS-Küresel Güney ekseninde jeoekonomik bir yeniden hizalanmayı birleştiren devlet merkezli bir kalkınma yaklaşımıdır. Neo-kalkıncı modelin devletin

kalkınmadaki yönlendirici rolünü yeniden güçlendiren bu çerçevesi, güncel literatürde devlet kapasitesinin nasıl tanımlanması gerektiğine ilişkin daha teorik bir tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Bu noktada, Mazzucato'nun girişimci devlet yaklaşımı güçlü bir tamamlayıcı perspektif sunmaktadır. Mazzucato'nun girişimci devlet yaklaşımı, devletin yalnızca piyasa başarısızlıklarını gideren pasif bir aktör rolünün ötesine geçtiği, yenilikleri başlatan, risk üstlenen ve kolektif değer yaratan üretken bir ekonomik güç olduğunu ileri sürmektedir. Bu çerçeve, finansallaşmanın yol açtığı değer gaspına karşı kamusal yatırımların ve inovasyon süreçlerinin görünür kılındığı, devletin kalkınmanın yönlendirici aktörü olarak yeniden konumlandırıldığı bir model önerisidir (Mazzucato, 2021). Bütün bu çağdaş kalkınma yaklaşımlarının ardından, kalkınma söyleminin kendisini kökten sorgulayan ve hatta reddeden alternatif bir çizgi ise, post-kalkınmacı yaklaşım olmuştur. Post-kalkınmacı yaklaşım, Batı-merkezli bir tahakküm biçimi olarak gören eleştirel bir düşünce akımıdır. 1990'larda, kalkınmanın Küresel Güney'de yoksulluğu azaltmak yerine yeni bağımlılık biçimleri ürettiği, yerel bilgi ve yaşam biçimlerini bastırdığı ve modernist-kapitalist normları dayattığı yönündeki güçlü eleştiriler sonucunda ortaya çıkmıştır (Matthews, 2017). Post-kalkınmacılar (Escobar, 2007; Ferguson, 1994; Esteva ve Prakash, 1998) kalkınmanın küreselleşme, Batılılaşma ve merkez-çevre hiyerarşilerini yeniden ürettiğini savunmakta olup, yerel, topluluk temelli, kültürel olarak çoğul alternatiflerin geliştirilmesini önermektedir.

Bu kuramsal çerçeve ışığında, Kadro Hareketi'nin kalkınma anlayışını çözümlemek üzere çalışmanın benimsediği yöntemsel yaklaşımı detaylandırmak mümkündür. Çalışmada Kadro Hareketi'nin kalkınma kurgusunu analiz ederken iki yönlü bir yöntemsel çerçeve benimsemektedir. İlk olarak, tarihsel çözümleme, hareketin ideolojik yönelimlerini erken Cumhuriyet'in iktisadi ve politik bağlamı içinde konumlandırmayı mümkün kılmaktadır. İkinci olarak ise, Kadrocuların devletçi kalkınma anlayışı, mevcut akademik literatür ışığında kavramsal ve eleştirel bir okuma ile yeniden değerlendirilmektedir. Böylece, literatür taraması ile tarihsel bağlamın birlikte kullanıldığı disiplinlerarası bir yaklaşım sayesinde, devletçi girişimcilik kavramının hem dönemin kurucu iktisadi paradigması içindeki işlevi hem de çağdaş kalkınma yaklaşımlarıyla kurduğu ideolojik süreklilikler açığa çıkarılmaktadır.

Devletçilik, özellikle 1930'lu yıllarda Kadrocuların ve dönemin diğer sosyalist çevrelerinin eleştirel müdahaleleriyle şekillenen, özgün bir tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır. 1932-1934 yılları arasında yayımlanan Kadro Dergisi, dönemin iktisadi ve politik tahlilini yaparak resmî devletçi görüşleri etkileme iddiasındaki en sistematik tezleri ortaya koymuştur. Kadrocular, devletçiliği ne kapitalist ne de sosyalist olan "üçüncü bir yol" olarak konumlandırmıştır (Tezel, 1982, s.285). Bu çerçevede, liberalizme karşı fakat sosyalizm unsurları taşımayan, kamu yararını bireysel çıkarlara üstün tutan ve özel sektörü bu ilke doğrultusunda teşvik eden bir iktisadi anlayış benimsenmiştir. Devletçilik, bir yandan bağımsızlığını yeni kazanmış ülkelerin kalkınma sürecinde uygulayabilecekleri bir geçiş sistemi olarak değerlendirilirken; diğer taraftan doğrudan liberalizme alternatif bir iktisat politikası olarak ele alınmıştır (Acar, 1995, s.29). Kadro Hareketi'nin güncel tartışmalar açısından önemi, kalkınma, devlet müdahaleciliği ve üçüncü yol arayışları etrafında süregelen iktisadi ve politik tartışmalara ışık tutabilmesinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde küresel krizler, piyasa mekanizmalarının sınırları ve devletin yeniden artan rolü düşünüldüğünde, 1930'ların Kadrocu perspektifinin hem tarihsel bağlamı anlamak hem de güncel arayışları yorumlamak açısından özgün bir referans noktası sunduğu söylenebilir.

Kadrocuların kalkınma anlayışının devlet girişimciliği perspektifi üzerinden sistematik biçimde tartışılması, çağdaş kalkınma yaklaşımlarının entelektüel köklerini anlamada önemlidir. Zira, Kadronun girişimciliği bireysel sermaye birikiminin ötesinde, ulusal kalkınma stratejisinin devletçi ve planlamacı çerçevesi içinde yeniden tanımlama çabası, bugünün kalkınma söylemlerinde sıkça karşılaşılan "devlet-piyasa-toplum" etkileşimine dair tartışmalara tarihsel bir derinlik kazandırmaktadır. Dolayısıyla Kadronun girişimcilik anlayışının incelenmesi, hareketin özgünlüğünü açığa çıkarmakla

kalmayıp, güncel kalkınma kuramlarının devletin kurucu rolü, kurumsal kapasite ve girişimcilik arasındaki ilişkileri nasıl kurduğunu değerlendirmek açısından da verimli bir analitik zemin sunmaktadır. Bu çerçevede, takip eden başlıklar üç temel tartışma hattını ele almaktadır. İkinci bölümde Kadro Hareketi'nin ortaya çıktığı tarihsel bağlamı, 1929 Buhranı'nın yarattığı kırılmaları ve devletçiliğin ideolojik bir çerçeveye dönüşme süreci çözümlenmekte iken, üçüncü bölüm, Kadro'nun devletçi girişimcilik perspektifini kalkınma ideolojisinin modernleşme, ilerleme ve kurum inşası eksenlerindeki teorik kökenlerle ilişkilendirmektedir. Aynı bölüm, hareketin düşünsel konumunu uluslararası kalkınma tartışmalarıyla karşılaştırmalı bir düzleme taşımaktadır. Kadro'nun devletin kurucu rolüne yaptığı vurgu ile güncel kalkınma yaklaşımlarında yeniden üretilen girişimci devlet, sürdürülebilirlik, ulusal rekabetçilik ve yeşil dönüşüm gibi kavramlar arasındaki bağlar dördüncü bölümde tartışılarak, ideolojik süreklilik ve ayrışma noktaları bu bölümde görünür kılınmaktadır.

2. Erken Cumhuriyet'in İktisadi Mimarisini Anlamak: Tarihsel ve Düşünsel Zemin

1932-1934 yılları arasında yayımlanan Kadro Dergisi, Atatürk Devrimi'nin ideolojik çerçevesini sistemleştirmeyi hedefleyen bir basın-yayın faaliyeti olmasının yanı sıra özgün iktisadi, politik ve toplumsal yaklaşımlarıyla bir entelektüel hareketin sözcüsü konumuna yükselmiş bir platformdur. Kadro hareketinin öncü isimleri arasında Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge ve İsmail Hüsrev Tökin yer almaktadır. Kadro Akımı ve Kadrocular, gerek dönemin gerekse sonraki yılların basın tarihi, entelektüel hareketler, devletçilik politikaları ve edebiyat araştırmaları gibi çok çeşitli disiplinlerde akademik ilgi ve tartışmaların odağında yer almıştır (Ertan, 1993, s.549). Kadrocular, kapitalist Batı dünyasının yarı-sömürgeleştirdiği ve politik baskı altında tuttuğu Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde doğmuş olup, işgal yıllarında ise, ulusal direnişin içinde yer almış bir kuşaktır. Osmanlı'nın son yıllarında ve Kurtuluş Savaşı sürecinde Batı'nın Anadolu'da yaşayan Türk toplumu üzerindeki tahakkümü, onların Batı menşeli kavram ve değerlere eleştirel yaklaşımını şekillendirmiştir. 1929 yılında başlayan Büyük Buhran'ın kapitalist sistemi sarsması ve devlet müdahaleciliğinin küresel ölçekte yükselişi, Kadrocuların anti-kapitalist tutumunu ve devletçi ekonomi anlayışını pekiştirmiştir (İlhan, 2011, s.3). Dolayısıyla Kadrocuların Batı karşıtı ve devlet müdahaleciliğini savunan ideolojik yönelimi, dönemin iktisadi sarsıntılarıyla koşullanan bir zorunluluk olarak şekillenmiştir. Bu bağlamda, Büyük Buhran'ın Türkiye'de yarattığı etkiler, devletçiliğin ideolojik bir çerçeve olmanın ötesine geçerek iktisadi ve kurumsal politikalar düzeyinde somutlaşmasına yol açmıştır.

1929 yılında Türkiye'de tarımsal üretimdeki artış ve gümrük vergilerinden elde edilecek kaynaklar üzerinden beslenen iyimserlik, Büyük Buhran'ın etkisiyle kısa sürede yerini ekonomik istikrarsızlığa bırakmıştır. Türk lirasındaki değer kaybı ve dış ticaret dengelerindeki bozulma karşısında hükümet, tasarruf ve yerli malı kullanımını teşvik eden kurumlar oluşturarak, kambiyo rejimine sıkı denetimler getirmiş ve Merkez Bankası'nın kuruluş sürecini hızlandırmıştır. Bankalar Konsorsiyumu'nun müdahaleleri ile dış borçların ertelenmesi para istikrarını güçlendirirken, bu gelişmeler 1930'lar Türkiye'sinde devletçi ekonomi modelinin kurumsallaşmasına zemin hazırlamıştır (Altıntaş, 2003). Büyük Buhran, erken Cumhuriyet döneminde iktisadi yapıda olduğu kadar, politik yapıda da önemli dönüşümlere yol açmıştır. Kriz, tarımsal ihracat fiyatlarının sert düşüşü ve dış borç yükümlülükleri nedeniyle halkın iktidara yönelik tepkilerini artırmış olup, bu durum iktidarı kontrollü bir politik açılım arayışına yöneltmiştir. Bu bağlamda Mustafa Kemal'in teşvikiyle kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF), başlangıçta Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) ile benzer bir ideolojik çizgiye sahip olsa da, kısa sürede geniş bir toplumsal destek bulmuş ve iktidar çevrelerinde endişe yaratmıştır. Ancak parti, muhalefeti kontrol altında tutma girişimi olmaktan çıkarak gerçek bir alternatif görünüm kazanınca yalnızca 99 gün yaşayabilmiş ve feshedilmiştir (Aslan, 2024, s.4). Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kısa sürede ortaya

koyduğu iktisadi ve politik eleştirilerin toplumda yankı bulması, Cumhuriyet Halk Fırkası'nı yeni politik arayışlara sevk etmiştir. Ancak bu süreçte CHF, muhalefetin güç kazanması karşısında kontrolü kaybetme korkusuyla, toplumsal desteği genişletmek yerine devletin baskı aygıtlarını tahkim ederek daha otoriter bir tek parti düzenini inşa etmiştir (Beriş, 2009, s.113). Dolayısıyla 1929 Buhranı, Türkiye'de bir yandan devletçi ekonomi politikalarının uygulanmasına zemin hazırlarken, diğer yandan çok partili politik hayata yönelik denemelerin başarısız kalmasına ve tek parti otoritesinin güçlenmesine yol açmıştır.

Türkiye açısından bakıldığında, bu dönemi ilginç kılan husus, toplumun umut bağladığı çok partili hayata geçiş denemesinin kısa sürede otoriterleşmeye evrilmesidir. İktidarın bu süreçteki politik duyarlılığının iki boyutu söz konusudur: İçeride radikal devrimleri koruma refleksi iken, dışarıda ise, 1929 Buhranı'nın etkisiyle güç kazanan otoriter rejimlerin yarattığı çekim alanıdır. SCF deneyiminin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından ideolojik, politik ve iktisadi alanlarda sert bir dönüşüm yaşanmış olup, ekonomik sıkıntılarla daha görünür hale gelen toplumsal hoşnutsuzluk, tek parti iktidarının sınırlı bir tabana yaslandığını göstermiştir. Bu bağlamda, politik potansiyeli olan tüm unsurlar tek parti düzeniyle uyumlu hale getirilmeye çalışılmış, iktisadi alanda ise, devlet müdahalesini kurumsallaştıran beş yıllık sanayi planları benimsenmiştir (Aslan, 2024, s.37). Diğer taraftan, Batı'da Büyük Buhran sonrasında geliştirilen Keynesyen devlet politikaları, esas itibarıyla piyasa mekanizmasının konjonktürel krizlerini telafi etmeye yönelik, talep yönlü ve geçici müdahalelere dayanmakta iken, Kadro Hareketi'nin devletçilik anlayışı, bu çerçevenin ötesine geçen kurucu ve ideolojik bir nitelik taşımaktadır. Kadrocular açısından devlet, ulusal kalkınma sürecini tarihsel bağımlılık ilişkilerinden koparacak asli özne olarak konumlanmaktadır. Nitekim Kadro'nun oluşum amacı bu savunudan gelmektedir:

"İktisadi inkılâbımızın manası ve hedefi nedir? Bir müstemleke iktisadiyatı olmaktan kurtulup, bir millet iktisadiyatı yaratmak. Bu meseleyi böylece vazedebilmeğe bile başlı başına beynelmilel bir hadisedir. Çünkü her müstemleke milletin ideali, bu meseleyi böylece vazedebilmeğektir. Bu itibarla davamızın sadece milli değil, aynı zamanda beynelmilel bir mahiyeti vardır." (Tör, 1932, s.7).

Bu bağlamda Kadro'nun devletçiliği, üretim ilişkilerinin yönlendirilmesinden sermaye birikim sürecinin siyasal denetimine, ulusal bütünlüğün inşasından toplumsal meşruiyetin tesisine uzanan kapsamlı bir müdahale alanını ifade etmektedir (Korkmaz, 2021). Dolayısıyla Kadro'nun devlet anlayışı, Keynesyen politikalarla yüzeysel benzerlikler taşısa da, piyasa içi dengeleme mekanizmalarıyla sınırlı olmayan, kalkınmayı bütüncül bir ideolojik ve siyasal proje olarak kurgulayan yapısıyla onlardan belirgin biçimde ayrışmaktadır.

Kadro Hareketi, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, iktisadi ve politik alanlarda yön arayışlarının yoğunlaştığı bir dönemde, kurucularının kendi ideolojik perspektiflerini alternatif bir proje olarak sunmalarıyla şekillenmiştir. Hareket, ulusal kurtuluşu içe dönük bir inşa süreci olmasının yanı sıra, dünya ölçeğinde emperyalist sistemle hesaplaşan tarihsel bir konumlanış olarak ele almıştır. Bu doğrultuda devrimi teorik bir çerçeveye oturtmayı ve özgün bir ideolojik hat üzerinden yeniden formüle etmeyi temel misyonu olarak benimsemiştir (Kadro, 1932, s.3). Sosyalist geçmişlerinden beslenen Kadrocular, bu ideolojik inşayı herhangi bir resmi davet ya da talep olmaksızın üstlenmiş, hatta bu yönelimleriyle CHF seçkinlerini zaman zaman rahatsız etmiştir. Nitekim ilerleyen süreçte, "Devrimin ideolojisini ancak devrimin partisi yapar" anlayışını benimseyen Cumhuriyet Halk Fırkası yönetimi, bu boşluğu kendi denetiminde doldurmak üzere 1933'te Ülkü dergisini yayımlamaya başlamıştır (İlhan, 2011, s.21). Kadronun ortaya koyduğu sınıfsız toplum görüşü ile CHF'nin sınıfsız imtiyazsız toplum anlayışı ilk bakışta örtüşüyormuş gibi görünse de her iki tarafın savunuları karşılaştırıldığında birbirinden önemli ölçüde farklılaşmaktadır (Akar, 2016, s.235). Kadrocular, Türk Devrimi'nin yeni bir devletin kuruluşunun ötesinde, anti-emperyalist ve sınıfsız bir toplum yaratma hamlesi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda,

Marksist sınıf çatışması anlayışından farklı olarak, dünya sistemindeki esas çelişkinin metropol-sömürge hattında bulunduğunu savunmuşlardır (Özgür, 2006, s.93).

Kadro ideolojisi, sosyalizmin eşitlikçi vurgularından ve Sovyet deneyiminden beslenmekle birlikte, bu unsurları Türkiye'nin özgün koşullarına uyarlayarak "milli sol" bir yönelim inşa etmiştir. Öyle ki, hareketin öncüleri, Batı'daki sınıf merkezli çatışma anlayışını yetersiz görerek, esas çelişkinin sanayileşmiş merkez ülkeler ile sömürge ve yarı-sömürge durumundaki çevre ülkeler arasında olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu yaklaşım, bağımsız kalkınma ve devletçi ekonomi politikalarını teorik çerçevenin merkezine yerleştirmiştir. Kadrocuların "sosyal milliyetçilik" adını verdikleri bu düşünce, bir yandan anti-emperyalist bir duruş sergilerken, diğer yandan Atatürk devriminin kazanımlarını derinleştirmeyi hedefleyen özgün bir milli sol çizgi yaratmıştır (Türkeş, 1998, s.98).

Kadrocular, kapitalizm ve sosyalizm dışında "üçüncü bir yol" geliştirmeyi hedeflemişlerdir. Onlara göre dünya üç gruba ayrılmaktadır: kapitalist-emperyalist ülkeler, sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş mücadelesi veren ülkeler (Türkeş, 1999, s.99). Ulusal kurtuluş mücadelesi veren ülkeler, modern tekniğin eşitsiz dağılımına karşı çıkmaktadır. Bu bağlamda, Aydemir'e (1968, s.46) göre, iki temel çelişki ortaya çıkmaktadır: Gelişmiş sanayi ülkelerindeki işçi-sermaye çelişkisi ve sanayileşmiş ülkeler ile sömürge/yarı sömürge ülkeler arasındaki çelişki. Kadrocular, asıl çözülmesi gerekenin ikinci çelişki olduğunu vurgulamışlardır. Çünkü onlara göre sosyalizm gelişmiş ülkelerde sınıf eşitsizliğini çözse bile, az gelişmiş ülkelerin sömürülmesini ortadan kaldırmayacaktır (Akar, 2016, s.239). Bu yaklaşım, Kadrocuların düşüncesinde kalkınmayı ekonomik bir mesele olmaktan çıkararak, küresel güç hiyerarşisini dönüştürmeye dönük politik bir proje hâline getirmektedir. Böylece "üçüncü yol", ulusal kurtuluşu sanayileşme üzerinden evrensel bir adalet iddiasına bağlayan özgün bir ideolojik çerçeve olarak belirmektedir.

"Türkiye için milli kurtuluş davasının rehber ve öncü millet olmak, başkaları için olduğu gibi özenti ve ekleme bir sıfat değildir. Türkiye'nin milli kurtuluş davasına ait cihanı görüş tarzını bütün felsefi, içtimai, iktisadi ve siyasi unsurları ile beraber bir kül halinde cihana vermesi Türk inkılâbının aslında ve aslıyetinde yatan bir keyfiyettir." (Belge, 1933, s.41-42).

Kadro hareketinin kalkınma anlayışı, Cumhuriyet'in siyasi bağımsızlığını ekonomik bağımsızlıkla tamamlamayı hedefleyen, radikal ve özgün bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçeve, Kadro düşüncesinde "müstemleke iktisadiyatı"ndan "millet iktisadiyatı"na geçiş fikri etrafında somutlaşmaktadır. Kadroculara göre siyasal bağımsızlığını kazanmış bir ülkenin, ekonomik yapısını sömürgeci dünya sisteminin ihtiyaçlarına göre işleyen bir düzen içinde sürdürmesi, bağımsızlığın içeriksiz kalması anlamına gelmektedir (Tör, 1932, s.9). Hareket, 1929 Buhranı'nı kapitalizmin yapısal krizinin ifadesi ve Türkiye gibi ülkeler için sanayileşme fırsatı olarak yorumlamış olup, bu doğrultuda korumacı dış ticaret politikaları, devlet kontrolünde sermaye birikimi ve planlı sanayileşmeyi kalkınmanın temel araçları olarak önermiştir. Nitekim Kadroculara göre devlet, sadece teşvik etmekle kalmayıp, üretim ve dağıtım doğrudan düzenleyen ve özel sektörü kendi çizdiği sınırlar içinde tutan merkezi bir aktör de olmalıdır.

3. Kalkınma Düşüncesinin Kuramsal Temelleri: İdeoloji, Modernleşme ve Devletçi Girişimcilik

Kalkınma tartışmaları çoğu zaman tarafsız ve teknik bir süreç olarak sunulsa da, aslında derin ideolojik boyutları vardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası kuruluşların şekillendirdiği "kalkınmacı" paradigma, yoksulluğu ve geri kalmışlığı mühendislik çözümleriyle giderilebilecek teknik sorunlar olarak ele almıştır. Bunun aksine, toplumsal ve politik dinamikler ise ikincil konumda bırakılmıştır. Ancak zamanla bu yaklaşıma yönelik eleştirel sesler yükselmeye başlamış olup, bu yaklaşımın tek bir doğru reçeteyi evrensel geçerliliğe sahipmiş gibi dayatmasına karşı çıkmıştır (Easterly, 2007). Bu bağlamda kalkınmacılığın en zayıf noktası, çeşitlilik içindeki toplumların özgül tarihsel ve kültürel deneyimlerini yok sayarak onları tek bir çizgisel

ilerleme şeması içinde sınırlaması olmuştur. Ayrıca bu “teknik” reçeteler, aslında iktidar ilişkilerinin yeniden üretildiği ideolojik araçlara evrilmiştir. Ne var ki, bu ideolojik zeminin üzerine inşa edilen kalkınma anlayışı kısa sürede hem içerdiği varsayımlar hem de pratik sonuçları bakımından ciddi tartışmalara konu olmuştur (Knutsson, 2009; Adalet, 2025).

Kalkınma ideolojisinin İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkışı, kökleri 18. ve 19. yüzyılın ilerleme düşüncesine dayanan uzun bir entelektüel bir sürekliliği kapsamaktadır. Aydınlanma dönemi düşünürlerinden Helvetius’un insan doğasının eğitim yoluyla sonsuz biçimde şekillendirilebileceğine dair iyimserliği, d’Holbach’ın “ileri” ve “durağan” ırklar arasındaki engellerin aşılabileceğini öne süren yaklaşımı ve Condorcet’nin bütün toplumların bilim ve akıl sayesinde eşitlenebileceği öngörüsü, kalkınma söyleminin zeminin oluşturmaktadır (Sutton, 1989, s.36). Ancak asıl kurumsallaşma, savaş sonrası dönemde sömürgeciliğin çözülmesi ve Soğuk Savaş koşullarında Batı’nın Sovyet modeline karşı ideolojik bir çerçeveye sunma ihtiyacının belirleyici olduğu bağlamda gerçekleşmiştir. Arndt (1978, s.14), yeni bağımsız devletlerin ulusal gücü tahkim etme motivasyonlarını açıklarken, Japonya’nın Meiji sonrası kalkınma deneyimi ile ilişkilendirmiş olup, Yat-Sen’in (1922) “The International Development of China” eserini ise, modern kalkınma ideolojisinin öncüsü olarak nitelendirmiştir. Bu süreçte Birleşmiş Milletler’in (1948) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde evrensel eğitim hakkının “kalkınmanın önkoşulu” olarak kabul edilmesi, modern bilgi ve rasyonel çabanın kalkınmanın temel dayanağı olduğuna işaret etmiştir. Nitekim, bu yeni ideolojinin temel varsayımları tüm halkların eşit kapasitelere sahip olduğu, geri kalmışlığın tarihsel koşullardan kaynaklandığı ve devletlerin kalkınmanın örgütleyicisi olduğu fikrine dayanmaktadır. Bu noktada, birçok ülke için öncelik, zenginliğin ötesinde güçlü bir ulus inşa etmek olmuştur.

Kalkınma ideolojisinin, modernleşme söylemleriyle iç içe geçmiş evrensel ilerleme kurgusundan, somut iktisadi yapılar içinde bir pratik arayışa yönelmesi, onu devletçi girişimcilik kavramına bir durak noktası haline getirmiştir. Bu noktada kalkınma, artık normatif hedef olmaktan çıkarak, devletin ekonomik alanda kurucu, yönlendirici ve bizzat üretici bir aktör olarak konumlanmasını meşrulaştıran kuramsal bir çerçeveye evrilmiştir. 1920’li yıllar, on yıl süreyle savaşla yaşayan Türkiye için adeta bir toparlanma sürecini kapsamaktadır (Pamuk, 2013, s.6). Türkiye’de Cumhuriyet’in kuruluşu hem yeni bir politik düzenin ortaya çıkışı hem de Osmanlı’dan miras kalan ve uzun süredir çözüm arayan kalkınma sorununda köklü bir dönüşümü temsil etmektedir. O dönem, milli iktisat anlayışı çerçevesinde, devletin desteğiyle yerli bir burjuvazinin yaratılması kalkınmanın temel mekanizması olarak görülmüştür. Bu yaklaşım, 1923 sonrasındaki iktisat politikalarının şekillenmesinde belirleyici rol oynamıştır (Şimşek ve Kurtuluş, 2024, ss. 25-26).

4. Kadro Hareketinin Kalkınma Anlayışının Günümüze Taşınan Kuramsal ve İdeolojik Süreklilikleri

Kadro hareketinin kalkınma düşüncesi, erken Cumhuriyet’in devletçi ekonomi politikalarının ideolojik meşruiyetini sağlamakla kalmayıp, Türkiye’nin sonraki dönemlerde benimsediği kalkınma söylemlerine kuramsal düzeyde nüfuz eden bir çerçeve oluşturmuştur. Kadrocuların devleti girişimci, düzenleyici ve yönlendirici bir aktör olarak konumlandırması, kalkınmayı ekonomik büyümeden daha geniş bir toplumsal dönüşüm projesi olarak kavramsallaştırmıştır (Tör, 1933, s. 13). Ayrıca, ulusal bağımsızlığı ekonomik bağımsızlıkla özdeşleştirmesi ve merkez-çevre ilişkisini dünya ekonomisinin temel çatışma eksenini yorumlaması Kadrocuların çağdaş kalkınma yaklaşımlarında izleri görülen kuramsal süreklilikleri oluşturmasında rol oynamıştır.

Kadrocular, ulusal kurtuluşun ardından ekonomik bağımsızlığı sağlamanın tek yolunu devlet eliyle planlı kalkınmada bulmuş olup, devletçiliği toplumsal düzenin ideolojik temeli olarak kurgulamışlardır (Boratav, 2006; Demirci, 2006). Bu çerçevede sınıfsız ve dayanışmacı bir ulus hedefi, kalkınmayı milli kimliğin yeniden üretildiği bir

zemin haline getirmiştir. Liberalizmin “bireyci” modeline karşı kolektif ve ulusal bir kalkınma paradigması öneren Kadrocular, halkı dönüştürme misyonunu da “halka rağmen, halk için” anlayışıyla seçkin bir aydın kadroya yüklemişlerdir (Demirci, 2006, s.38). Bunun zeminini oluşturan düşünce, Kadro dergisi’nin, Türkiye’de hedeflenen toplumun, bir elit kadro tarafından oluşturulacağını savunmasıyla yakından ilişkilidir (Kayalı, 2000). Kadrocuların “halka rağmen, halk için” formülü üzerinden şekillenen elit-kadrocu yaklaşımı, günümüz kalkınma söylemlerinin birebir bir elitist model benimsediğini göstermez. Bununla birlikte, ekonomik bağımsızlığı ulusal bütünlük ve toplumsal meşruiyetle iç içe kurgulayan ideolojik hattın, güncel söylemlerde farklı biçimlerde yeniden üretildiği söylenebilir.

1930’larda devlet mülkiyetine dayalı sanayileşme hamleleri, Kadrocuların öngördüğü biçimde ekonomik bağımsızlığı garanti altına almanın ötesinde, ulusu sınıfsal ayrışmalardan arındırma ve modernleşme projesine toplumsal meşruiyet kazandırma işlevi görmüştür. Burada kalkınma, devletçi girişimcilik üzerinden kurulan hegemonik bir ideoloji olarak belirmiş olup (Şimşek, 2016, s.4), piyasa güçlerinin yerine devletin planlayıcı aklı geçirilmiş ve girişimci özne olarak devlet kurgulanmıştır. Bu ideolojik kod, kalkınmayı büyüme ve sanayileşme hedeflerine indirgemekle kalmayıp, toplumsal düzeni yeniden kurma ve ulusal bütünlüğü inşa etme işlevi de yüklenmiştir. Bu noktadan itibaren devletçilik, modernleşme hedeflerinin yanı sıra özel sermayeye karşı mesafeyi ve ulusal bütünlüğü koruma işlevini üstlenmiştir.

Kadrocuların devletçilik anlayışı, toplumsal yapıyı yeniden biçimlendiren bir sistem olarak kurgulanmıştır. Bu çerçevede sermaye birikim sürecinde özel sektörün devletin planlama anlayışı ekseninde hareket etmesini sağlamak temel ilkelerden biri haline gelmiştir. Çünkü Kadrocular milli sermayenin israf edilmesini engellemenin devletin bilinçli ve planlı faaliyetleriyle olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Tökin, 1932, s. 25). Onlara göre serbest piyasa ilişkileri ve kontrolsüz ticaret, ulusal bağımsızlığı tehdit eden bir unsur olarak değerlendirilmiş olup bu nedenle devletçilik, devrimin sürekliliği için zorunlu bir koşul olarak görülmüştür. Bu çerçevede Kadrocular, burjuvazinin güçlenmesini doğrudan devletin varlığına yönelik bir tehdit olarak değerlendirmiştir. Öyle ki, Türkiye’de uygulanan model, “köhne Fransız inkılâbının kötü bir taklidi olan küçük burjuva demokrasisi hareketine” (Aydemir, 1934, s. 13) dönüşmesi tehlikesini ortadan kaldırmıştır. Onlara göre özel sektörün bağımsız hareket etmesine izin verilmesi, ekonomik ayrıcalıkların politik karar mekanizmalarına sızmasına yol açacak ve devrimin kazanımlarını tehlikeye atacaktır. Bu nedenle hem üretim ve ticaret alanlarının hem de gelir dağılımı ve sermaye birikiminin devletin sıkı denetimi altında tutulması gerektiği düşünülmüştür. Nitekim, Kadrocuların geliştirdiği devletçi kalkınmacı model, sermayeyi bağımsız bir sınıf gücü olmaktan çıkarmayı ve ulusal devletin bütüncül planlaması içinde eriterek toplumsal dengeyi korumayı hedeflemiştir (Türkeş, 1999, s.106).

Mevcut tarihsel süreç temelinde, devletçi girişimciliğin ideolojik kodlarının yalnızca erken Cumhuriyet döneminde kalmadığı söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, devletçi girişimcilik biçim değiştirerek çağdaş kalkınma yaklaşımlarında varlığını sürdürmektedir. 1930’larda devlet eliyle sanayileşme ulusal bağımsızlık ve toplumsal bütünlüğü meşrulaştırırken, bugün neoliberal bağlamda “girişimcilik ekosistemi” ya da “yeşil dönüşüm” söylemleri benzer şekilde ekonomik büyüme hedefleriyle toplumsal düzeni yeniden kurma işlevini yüklenmektedir. Özellikle kalkınmayı ekonomik tekniklerden ibaret görmeyip, toplumsal meşruiyet üreten bir ideolojik çerçeve olarak da anlamlandıran Kadro anlayışı, çağdaş kalkınma yaklaşımları literatüründe (Mazzucato, 2021; Escobar, 2007; Ferguson, 1994; Esteva ve Prakash, 1998) ulusal kalkınma stratejilerinin devlet kapasitesi, kurumsal yapı ve dışa bağımlılık eksenlerinde tartışılmasına öncülük eden bir düşünsel miras bırakmıştır. Bugün sürdürülebilir kalkınma, yeşil dönüşüm, stratejik sektörlerde yerli üretim, yenilik ekosistemleri ve “girişimci devlet” kavramları etrafında yürütülen tartışmalar, Kadrocuların devletin kurucu rolüne atfettiği merkezi konunun farklı biçimlerde yeniden üretildiğini göstermektedir.

Bu açıdan kalkınma ideolojisi, tarihsel olarak farklı kavramlarla ifade edilse de, özünde devletin girişimci ve düzen kurucu rolünü görünmez bir biçimde yeniden üretmeye devam etmektedir. Kalkınma anlayışları, özellikle sürdürülebilirlik ve çevre politikaları çevresinde yeniden tanımlanmakta olup, bu bağlamda iktisadi büyüme ile ekolojik sınırlar arasındaki bağdaştırma çabası, yani “yeşil dönüşüm” söylemi, günümüzde kalkınmanın ekonomik boyutunu ve çevresel meşruiyetini bir arada sağlama işlevi gören normatif ve toplumsal bir kod olarak öne çıkmaktadır. Bu söylem, neoliberal politika gündeminde sürdürülebilir kalkınmanın meşruiyetini sürdürmek için ideolojik bir araç haline gelmektedir (Dent, 2022, s.8). Aynı zamanda bu dönüşüm, “yeşil modernleşme” söylemi aracılığıyla da ideolojik bir meşruiyet kazanmaktadır (Bergius ve Buseth, 2019). Ancak bu yaklaşım, teknik ve kurumsal sınırlılıkları çoğu zaman göz ardı ettiği için, yeşil büyümenin başarısını yalnızca teknolojik iyimserliğe dayandıran açıklamalar kurumsal kısıtlar nedeniyle önemli eleştirilere maruz kalmaktadır (Pueyo, 2019). Dolayısıyla, kalkınma, ister devletçilik döneminin planlı sanayileşmesi, ister neoliberal çağın yeşil dönüşüm yönelimleri aracılığıyla olsun, ekonomik büyümeyi toplumsal meşruiyetin merkezine yerleştiren ideolojik bir düzen kurma pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadro hareketini kalkınma kavramının çağdaş anlamları üzerinden yorumlamak, dönemin iktisadi yönelimini politik bağımsızlığın ayrılmaz parçası olarak yeniden tanımlamaktır. Devlet eliyle sanayileşme ve planlı ekonomi, bu nedenle ulusal egemenliğin güvence altına alınmasının aracı olarak görülmüş olup, toplumsal bütünlüğün inşasında merkezi bir rol oynamıştır. Nitekim benzer bir yaklaşım günümüzde yerli ve milli kalkınma söylemlerinde özellikle enerji, savunma ve yüksek teknoloji gibi alanlarda dışa bağımlılığın azaltılmasıyla ilişkilendirilebilir (Dereli ve Ertek, 2024; Yalçın ve Doğan, 2023; Gümüş, 2024; Yalçınkaya ve Sert, 2024). Çünkü ekonomik rasyonalitenin sınırlı kaldığı yerde, ulusal kimliğin korunması ve güçlendirilmesiyle ulusal kalkınmaya meşruluk kazandırılmaktadır. Bu çerçevede kalkınma, piyasa koşullarıyla sınırlı bir süreç olmaktan çıkarak, politik bütünlüğü pekiştiren bir unsur olarak işlev kazanmaktadır.

5. Sürekliliklerin Ötesinde Çağdaş Kalkınma Yaklaşımlarında Kırılmalar ve Ayrışmalar

Kadrocular, Cumhuriyet devrimlerinin ancak iktisadî kalkınma ile bütünleştiğinde kalıcı olacağını savunmuşlardır. Buradan hareketle onlara göre, devletin görevi milletin iktisadî yapısını güçlendirmek ile sınırlı kalmayıp, ulusal bir ekonomik düzen inşa etmektir. Diğer bir ifadeyle, Kadro hareketi kapsamında ulus-devlet ekonomik bağımsızlığın, toplumsal modernleşmenin ve kalkınmanın asli aktörü olarak konumlandırılmıştır (Bozkurt, 2024). Bu perspektif, erken Cumhuriyet’in devlet merkezli kalkınma kurgusunun tarihsel bağlamını açıkça ortaya koymakla birlikte, kalkınma düşüncesinin zaman içinde önemli bir dönüşüm geçirdiğini de göstermektedir. Kalkınma söylemlerinin analitik çerçevesinin, merkezî devletin ulusal ekonomi üzerindeki belirleyici rolünü esas alan yaklaşımdan, çok aktörlü ve karşılıklı bağımlılıklara vurgu yapan daha esnek bir paradigmaya dönüştüğü söylenebilir.

Çağdaş kalkınma yaklaşımları, artık ekonomik süreçleri toplumsal ve etik alanlardan ayrıştırarak ele almamaktadır. Bunun yerine sosyal, ekonomik, çevresel ve ekolojik boyutlar arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerini temel alan bütüncül bir çerçeve benimsemektedir (Sunny ve diğerleri, 2024, s.7). Bu yaklaşım, kalkınmayı tek merkezli bir devlet tasarımıyla ziyade çeşitli etkileşimler içinde şekillenen dinamik bir süreç olarak konumlandırmaktadır. Böylelikle devlet doğrudan üretici kimliğinden uzaklaşarak özel girişimciliği teşvik eden bir kurumsal çerçeveye evrilmiştir. Bu dönüşümün ardında, sürdürülebilir kalkınmanın yatırım dostu düzenlemeler, şeffaf yönetim mekanizmaları ve özel sektörün kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi yoluyla mümkün olabileceği yönündeki politika anlayışı yatmaktadır (Arthur, 2006). Devlet artık ekonominin doğrudan taşıyıcısı olmayıp, piyasanın işleyişini kolaylaştıran bir aracı aktör hâline

gelmiştir. Bu yeniden konumlanış, kalkınma tartışmalarını gezegenin taşıma kapasitesini merkeze alan daha geniş bir sürdürülebilirlik ufkü içerisinde de değerlendirmeyi gerekli kılmıştır. Çevresel eşikler aşıldıkça ekosistem hizmetlerinin zayıflaması, büyüme modellerinin yüksek kaynak kullanımına dayanan tekil ulusal planlama yönelimleriyle sürdürülemediğini göstermekte olup, bunun yerine bağlama duyarlı uyarlamaları öne çıkarmıştır. Bu çerçevede, uzun vadeli refahın ancak küresel çevresel sınırlar ile yerel sosyoekonomik ihtiyaçları dengeleyen, yenilikçi ve düşük karbonlu bir dönüşüm anlayışıyla mümkün olacağı vurgulanmaktadır (Ferretto ve diğerleri, 2022).

Çevresel sınırların daraldığı bu yeni dönemde kalkınma tartışmaları, önceki varsayımları sarsarak yeni bir sorgulama zemini kazanmıştır. Böylece tarihsel devletçilik mirasının çağdaş kuramsal açılımlarla temas ettiği fay hatları daha görünür hâle gelmiştir. Öyle ki, Kadro düşüncesi ile çağdaş kalkınma yaklaşımları arasındaki sürekliliklere rağmen, önemli kırılmalar da bulunmaktadır. En belirgin kırılmalardan biri, Kadro'nun kalkınmayı tamamen devlet merkezli ve toplumsal bütünlüğü hedefleyen bir proje olarak kurgulamasına karşın, çağdaş kalkınma yaklaşımlarının bir kısmının sadece piyasa mekanizmalarını ve özel sektör kapasitesini önceleyen bir çerçeve benimsemesidir. Bunlardan biri olan çağdaş kurumsalcı kalkınma yaklaşımı, neo-klasik teoriyi tamamen reddetmeyip, piyasa mantığını koruyarak ona kurumları eklemektedir. Bu çerçevede kalkınma, mülkiyet hakları, anlaşmaların uygulanması ve düşük işlem maliyetleri gibi unsurlar sayesinde piyasaların verimli işlemesine olanak tanıyan kurumsal düzenlemelere dayandırılmaktadır (North, 1993). Bu nedenle kurumsal iktisat, kalkınmanın temel dinamiğini piyasa mekanizmasının performansını artıran kurumsal yapıların gelişimi olarak görmüştür.

Kurumsalcı yaklaşımın piyasa verimliliğini önceleyen çerçevesine karşılık, Rodrik'in (2006) çağdaş kalkınma literatüründe belirginleşen eleştirisi, kalkınmanın tek bir evrensel reform setiyle açıklanamayacağı ve her ülkenin kalkınma dinamiklerini belirleyen "bağlayıcı kısıtların" farklı olabileceği yönündedir. Burada vurgulanan esas mesele, politika tasarımının seçici, deneysel ve ülkeye özgü bir çerçevede ele alınması gerektiğidir. Bu yaklaşımda devlet, piyasayı genişleten bir arka plan kurmakla sınırlı bir aktör olmaktan çıkarak, gelişmenin önündeki spesifik darboğazları teşhis eden ve bunlara yönelik hedeflenmiş müdahaleler geliştiren bir kurumsal mimar hâline gelmektedir. Dolayısıyla Rodrik'in çerçevesi, Kadro düşüncesindeki bütüncül ve planlamacı devlet modelinden farklı olarak, tek merkezli bir kalkınma tasarımının mümkün olmadığı, kalkınmanın bağlama duyarlı çoklu yollar üzerinden ilerleyebileceği fikrine dayanan önemli bir kuramsal kırılmayı temsil etmektedir. Rodrik'in bu çoğulcu çerçevesi, kalkınma tartışmalarını katı doktrinlerden arındırılan daha esnek bir düşünme alanına taşıırken, devletin güncel literatürde hangi eksenlerde yeniden konumlandığını irdelemek için de güçlü bir başlangıç noktası sunmaktadır.

Devletin girişimci rolü bugün hâlâ tartışma konusu olsa da, bu rol artık bütünüyle kolektif bir kalkınma misyonu yerine rekabetçilik, yenilikçilik ve küresel piyasalara entegrasyon üzerinden tanımlanmaktadır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma, çevresel sınırlar, yeşil büyüme, karbon politikaları ve dijital dönüşüm gibi alanlar, Kadro'nun tarihsel bağlamında bulunmayan yeni kuramsal eksenleri ortaya çıkarmaktadır. Bu dönüşümü anlamak için çağdaş literatür, ekonomik gelişmeyi salt sermaye birikimi ya da piyasa verimliliğiyle açıklamak yerine, ulusal inovasyon sistemlerinin öğrenme kapasitesi, kurumsal etkileşim ağları ve bilgi altyapısı üzerinde yükselen bütüncül bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada, devlet, bir otoriteden ziyade deneyime dayalı öğrenme ile bilim temelli inovasyonun etkileşimini mümkün kılan stratejik bir koordinatör olarak konumlanmaktadır (Lundvall, 2007). Benzer biçimde, Rockström ve diğerlerinin (2009), gezegensel sınırlar yaklaşımı, kalkınmanın çevresel taşıma kapasitesini aşmadan sürdürülebilir kılınmasını zorunlu hâle getirerek, devlet müdahalesini ekolojik risklerin yönetildiği bir yönetim mantığına taşımaktadır. Altenburg ve Rodrik'in (2017) analizinde bu yeni yönetim, karbon nötrlüğü, temiz teknoloji geliştirme ve sürdürülebilir değer zincirlerine entegrasyon gibi normatif

hedeflerle desteklenen seçici bir sanayi politikasını gerektirir. Dolayısıyla devletin güncel rolü, Kadro'nun kalkınmacı projesinden farklı olarak, inovasyon ekosistemini güçlendiren, yeşil teknolojik dönüşümü hızlandıran ve ülkeyi küresel rekabetin sürdürülebilir kulvarlarına yerleştiren çoklu bir stratejik kapasiteye işaret etmektedir.

6. Sonuç Yerine

Kadro Hareketi'nin kalkınma kurgusu, erken Cumhuriyet'in politik bağımsızlığını ekonomik bağımsızlıkla güçlendirme arayışının kurumsal ifadesi olarak belirginleşmiştir. Hareket, kalkınmayı ulusal kimliğin, toplumsal bütünleşmenin ve devrimci meşruiyetin kurucu eksenini yorumlamış olup, devletin girişimci, düzenleyici ve yönlendirici rolünü bu ideolojik çerçevenin vazgeçilmez bileşeni hâline getirmiştir. Bu yönüyle Kadro, kalkınmayı ekonomik teknikler bütününden öte, anti-emperyalist bir siyasal mücadele projesi olarak kavramsallaştırmıştır.

Bu çalışmada yürütülen karşılaştırmalı analiz, bu tarihsel çerçevenin çağdaş kalkınma yaklaşımlarında iz bırakan üç temel sürekliliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İlk olarak, kalkınmayı ulusal egemenlik ve kolektif çıkarların korunmasıyla ilişkilendiren ideolojik zemin, günümüzde de stratejik sektörlerde yerli üretim, teknolojik özerklik ve ulusal değer zincirlerinin güçlendirilmesi gibi söylemler altında yeniden üretilmektedir. İkinci olarak, devletin piyasa güçleri karşısında düzen kurucu bir otorite olarak konumlanması, bugün girişimci devlet, inovasyon ekosistemleri ve kamu öncülüğünde değer yaratma tartışmalarının merkezinde yer almaktadır. Son olarak ise, merkez-çevre ayrımını küresel kapitalizmin kurucu çelişkisi olarak okuyan Kadro yaklaşımı, günümüz kalkınma yazınında dışa bağımlılık, jeoekonomik yeniden hizalanmalar ve sürdürülebilir dönüşüm tartışmalarının entelektüel arka planıyla temas halindedir.

Bununla birlikte, Kadro düşüncesi ile çağdaş kalkınma literatürü arasındaki belirgin kırılma eksenlerine özellikle dikkat çekilmiştir. 1930'ların planlamacı devlet modeli, çağdaş kalkınma anlayışlarında yerini parçalı, deneysel ve bağlama duyarlı politika tasarımlarına bırakmıştır. Nitekim devlet, üretici bir özne olmaktan çıkarak Rodrik'in tarif ettiği biçimiyle bağlayıcı kısıtları teşhis eden esnek bir kurumsal mimara dönüşmüştür. Benzer biçimde, sürdürülebilirlik tartışmaları, kalkınmayı ulusal ölçeğin ötesine taşımış olup, düşük karbonlu dönüşüm, inovasyon sistemleri, yeşil sanayi politikaları ve küresel çevresel risklerin yönetimi devletin rolünü ekolojik bir yönetim paradigması içinde yeniden tanımlamıştır. Bu bağlamda, Kadro'nun ulusal bir kalkınma tahayyülü, günümüzün çok-aktörlü ve ekolojik sınırlara duyarlı kalkınma anlayışlarıyla önemli ölçüde ayrılmaktadır.

Gelinen noktada, kalkınma kuramlarının geçirdiği dönüşüm, Kadro Hareketi'nin tarihsel anlamını ortadan kaldırmayıp, onun sunduğu ideolojik çerçevenin hangi unsurlarının güncelliğini koruduğunu, hangilerinin tarihsel bağlamına sıkıştığını göstermektedir. Bugünün kalkınma söylemlerinde görülen "girişimci devlet", "yeşil dönüşüm", "ulusal rekabetçilik" kavramları, Kadro'nun devletin kurucu rolüne yaptığı vurgunun farklı bağlamlarda yeniden üretilmiş biçimleri olarak okunabilir. Ancak bu benzerlikler, devletin rolüne ilişkin tarihsel sürekliliği olduğu kadar, kalkınma anlayışındaki paradigmatik kopuşları da açığa çıkarmaktadır. Öyle ki, planlamadan yönetişime, devletçi sanayileşmeden inovasyon ağlarına, anti-emperyalist ulusal kalkınmadan küresel ekolojik yönetişime uzanan bir dönüşüm hattı görünür hale gelmektedir.

Sonuç olarak, Kadro Hareketi, Türkiye'nin kalkınma düşüncesinin yalnızca başlangıç evrelerini temsil eden tarihsel bir kesit olarak düşünülemez. Kadro, bugünün kalkınma tartışmalarını kavramak için güçlü bir teorik merceğe sunan bir entelektüel mirastır. Hareketin "üçüncü yol" arayışı, neoliberal dönemin başarısızlıklarının ardından yeniden canlanan devlet kapasitesi, milli teknoloji hamlesi ve sürdürülebilir dönüşüm arayışlarıyla beklenmedik bir rezonans içindedir. Bu nedenle Kadro, çağdaş kalkınma kuramlarının güncel yönelimlerini anlamak için kuramsal bir tartışma alanıdır.

Kaynakça

- Acar, Y. (1995). *Tarihsel Açından Türkiye Ekonomisi ve İzlenen İktisadi Politikalar (1923-1963)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Adalet, B. (2025). An Empire of Development: American Political Thought in Transnational Perspective. *American Political Science Review*, 119(1), 193-207.
- Akar, M. (2016). Kadro: Bir 'Sınıftan Kaçış' Teorisi. *Çalışma ve Toplum*, 1, 229-251.
- Altenburg, T. & Rodrik, D. (2017). Green industrial policy: Accelerating structural change towards wealthy green economies. *Green Industrial Policy*, 1, 2-20.
- Altıntaş, A. (2003). *1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve Türkiye'ye Etkileri*. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Arndt, H. (1978). *The Rise and Fall of Economic Growth, A Study in Contemporary Thought*. Chicago: University of Chicago.
- Arthur, P. (2006). The state, private sector development, and Ghana's "golden age of business". *African Studies Review*, 49(1), 31-50.
- Aslan, M. (2024). *1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın Türk Siyasal Hayatına Etkileri Üzerine Bir İnceleme*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Aydemir, Ş. S. (1934). İnkılâbın İdeolojisi: İnkılâp Kürsülerinde İnkılâp İlmileşmelidir. *Kadro Dergisi*, 28, 5-13.
- Aydemir, Ş. S. (1968). *İnkılap ve Kadro*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Belge, B. A. (1933). Milli Kurtuluş İnkılâbının Cihanşümül Ehemiyetini, Anlıyan Anlıyana. *Kadro Dergisi*, 18, 37-42.
- Bergius, M. & Buseth, J. T. (2019). Towards a Green Modernization Development Discourse: The New Green Revolution in Africa. *Journal of Political Ecology*, 26(1), 57-83.
- Beriş, H. E. (2009). *Tek Parti Döneminde Devletçilik/Türkiye'de Otoritarizmin Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Boratav, K. (2006). *Türkiye'de Devletçilik*. Ankara: İmge.
- Bozkurt, A. D. (2024). Milli İktisat'tan İktisadi Devletçiliğe: Kadro Hareketi Üzerine Bir İnceleme. *Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 55-75.
- Brundtland Raporu (1987). Ortak Geleceğimiz. https://www.are.admin.ch/dam/en/sd-web/oUREniCte9uh/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf
- Demirci, F. (2006). Kadro Hareketi ve Kadrocular. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 35-54.
- Dent, C. M. (2022). Neoliberal Environmentalism, Climate Interventionism and the Trade-Climate Nexus. *Sustainability*, 14(23), 15804.
- Dereli, D. D. & Ertek, İ. (2024). The Relationship Between Energy Consumption and Economic Growth in Türkiye. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 7(1), 54-71.
- Easterly, W. (2007). The Ideology of Development. *Foreign Policy*, 161, 30-35.
- Ertan, T. F. (1993). Kadro Hareketine Genel Bir Bakış. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 9(27), 549-558.
- Escobar, A. (2007). *'Post-development' as concept and social practice*. Londra: Routledge.
- Esteva, G. & Prakash, M. S. (1998). Beyond development, what? *Development in Practice*, 8(3), 280-296.
- Ferguson, J. (1994). *Anti-politics machine: Development, depoliticization, and bureaucratic power in Lesotho*. U of Minnesota Press, Minnesota.
- Ferretto, A., Matthews, R., Brooker, R. & Smith, P. (2022). Planetary Boundaries and the Doughnut frameworks: A review of their local operability. *Anthropocene*, 39. <https://doi.org/10.1016/j.ancene.2022.100347>
- Gümüş, N. (2024). Türk Savunma Sanayiindeki Gelişmelerin Ülke Kalkınması, Sanayileşme ve İstihdama Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 182-201.
- İlhan, O. A. (2011). *Cumhuriyet İdeolojisinin Oluşmasında Kadro Dergisi ve Kadro Hareketinin Rolü*. İstanbul Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kadro (1932). Kadro. *Kadro Dergisi*, 1.
- Kayalı, K. (2000). *Türk Düşünce Dünyasının Bunalımı*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Knutsson, B. (2009). The Intellectual History of Development: Towards a Widening Potential Repertoire. *Perspectives*, 13(1), 2-46.
- Korkmaz, Ş. (2021). Erken Cumhuriyet Döneminde Devletçilik: Ahmet Ağaoğlu ve Kadro Hareketi. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 27-39.
- Kumar Singh, S. (2016). Sustainable Development: A Literature Review. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(3), 63-69.
- Lundvall, B. Å. (2007). National innovation systems -analytical concept and development tool. *Industry and Innovation*, 14(1), 95-119.
- Mazzucato, M. (2021). *Girişimci Devlet: Kamu Sektörü-Özel Sektör Karşılıklı Masalının Çürütülmesi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Mensah, J. (2019). Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review. *Cogent social sciences*, 5(1), 1653531.
- Matthews, S. J. (2017). Post-development theory. R.A. Denmark & R. Marlin-Bennet (Eds.) in *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*. DOI: 10.1093/acref/9780191842665.001.0001
- North, D. C. (1993). The new institutional economics and development. *Economic History*, 9309002, 1-8.
- Ordóñez, S. & Sánchez, C. (2017). Latin American “neo-developmentalism,” state action and supranational realignment: What consequences to multipolarity?. *World Review of Political Economy*, 8(3), 365-389.
- Özgür, M. E. (2006). Kadro and Its Analysis of the Great Depression. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2(4), 91-103.
- Pamuk, Ş. (2013). *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Pueyo, S. (2019). Limits to Green Growth and the Dynamics of Innovation. <https://arxiv.org/pdf/1904.09586>
- Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin III, F. S., Lambin, E., Lenton, T. M., Scheffer, M., Folke, C., Schellnhuber, H. J., Nykvist, B., de Wit, C. A., Hughes, T., van der Leeuw, S., Rodhe, H., Sörlin, S., Snyder, P. K., Costanza, R., Swedin, U., Falkenmark, M., Karlberg, L., Corell, R. W., Fabry, V. J., Hansen, J., Walker, B., Liverman, D., Richardson, K., Crutzen, P. & Foley, J. (2009). Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society*, 14(2). <https://www.stockholmresilience.org/download/18.8615c78125078c8d3380002197/1459560331662/ES-2009-3180.pdf>
- Rodrik, D. (2006). Goodbye Washington consensus, hello Washington confusion? A review of the World Bank's economic growth in the 1990s: learning from a decade of reform. *Journal of Economic Literature*, 44(4), 973-987.
- Sunny, F. A., Jeronen, E. & Lan, J. (2024). Influential theories of economics in shaping sustainable development concepts. *Administrative Sciences*, 15(1). <https://doi.org/10.3390/admsci15010006>
- Sutton, F. X., Kessinger, T. G., Grant, J. P. & Zeidenstein, G. (1989). Development Ideology: Its Emergence and Decline. *Daedalus*, 118(1), 35-60.
- Şimşek, O. (2016). Türkiye'nin Planlama ile Tanışması: Devletçilik Dönemi Üzerine Bir İnceleme. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Şimşek, O. & Kurtuluş, G. (2024). Milli İktisat, Cumhuriyet ve Kalkınma: 1923-1929 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme. O. Şimşek, A. A. Eren & M. Şakı (Eds.), *Prof. Dr. Aziz Konukman'a Armağan: Türkiye Ekonomisinin Serencamı* (s. 21-40). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tezel, Y. S. (1982). *Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi 1923-1950*. Ankara: Yurt Yayınları.
- Tökin, İ. H. (1932). Türkiye'de Milli Sermaye Hareketi. *Kadro Dergisi*, 10, 20-25.
- Tör, N. V. (1932). Müstemleke İktisadiyatından Millet İktisadiyatına. *Kadro Dergisi*, 2, 6-14.
- Tör, N. V. (1933). Devletçilik Yolunda Aydınlik. *Kadro Dergisi*, 23, 12-17.
- Türkeş, M. (1998). The Ideology of the Kadro [Cadre] Movement: A Patriotic Leftist Movement in Turkey. *Middle Eastern Studies*, 34(4), 92-119.
- Türkeş, M. (1999). *Kadro Hareketi, Ulusçu Sol Bir Akım*. Ankara: İmge Kitabevi.
- United Nations (1948). Universal Declaration of Human Rights. <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>
- Yalçın, A. Z. & Dogan, M. (2023). Enerjide Dışa Bağımlılık Sorunu: Türkiye için Ampirik Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 30(2), 203-223.

Yalçinkaya, M. H. & Sert, S. (2024). Türkiye’de Enerji ve Yeşil Enerji Kaynaklarının Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınmaya Etkisi: Swot Analizi. *The Journal of Academic Social Science*, 151(151), 96-123.

Yat-Sen, S. (1922). *The International Development of China*. Londra & New York: G. P. Putnam’s Sons.

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Etik Onay: Yoktur.

Yazar Katkısı: Güneş KURTULUŞ ŞİMŞEK (%50), Murat BERBEROĞLU (%50)

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Ethical Approval: None.

Author Contributions: Güneş KURTULUŞ ŞİMŞEK (50%), Murat BERBEROĞLU (50%)

From the Kadro Movement to Contemporary Development Approach: State-Led Entrepreneurship, Theoretical Continuities, and Modern Divergences

Güneş KURTULUŞ ŞİMŞEK & Murat BERBEROĞLU

Extended Abstract

This study examines Türkiye's early Republican economic thought through the framework of the Kadro Movement (1932–1934), placing Kadro's conception of state-led entrepreneurship at the center of national development strategy. Emerging after the Great Depression, Kadro was one of the earliest attempts to theorize the Republic's economic model from an anti-imperialist, statist perspective. In a period shaped by the crisis of liberalism and the search for alternative development paths in the global periphery, the movement sought to provide an intellectual foundation for a state-directed transformation of the national economy. Viewing the economy as the main arena of social change, Kadro combined the ideal of a classless society with the state's productive and coordinating role, proposing a "third way" between capitalism and socialism. Through this perspective, economic policy was framed as part of a broader project of national sovereignty and collective progress.

Historically, the movement's intellectual leaders Şevket Süreyya Aydemir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge, and İsmail Hüsrev Tökin conceptualized statism not merely as a regulatory instrument but as an ideological foundation linking economic independence, national sovereignty, and social solidarity. They argued that political independence required economic autonomy and that the state should actively guide the structural transformation of the production system. Interpreting the Great Depression as both a crisis of global capitalism and an opportunity for peripheral industrialization, they advocated state-controlled accumulation, import-substituting industrialization, and comprehensive planning. Within this framework, the state was envisioned not simply as a market regulator but as a collective entrepreneur shaping class relations, disciplining private capital, and mobilizing peasants as agents of national modernization.

Building on this historical foundation, the study's central research question is: How does Kadro's conceptualization of the state as an entrepreneurial actor illuminate ideological continuities and transformations within Türkiye's development discourse? To answer this question, the article employs a dual methodological framework that combines (1) a historical analysis of the early Republican political economy marked by the crisis of liberalism, the consolidation of one party rule, and the rise of interventionist ideas and (2) a conceptual and critical reading of contemporary development approaches, including sustainable development, planetary boundaries, the entrepreneurial state, neo-developmentalism, national innovation systems, and post-development critiques. This dual analytical lens enables the study to situate Kadro not only within its own historical context but also within the broader trajectory of global development debates.

The analysis identifies three key dimensions of Kadro's developmental thought with long-term resonance. First, entrepreneurship was redefined as a collective national task; private capital was tolerated only within state-defined limits to prevent the emergence of autonomous economic power that might challenge national priorities. Second, Kadro located the primary contradiction of the modern world not between labor and capital but between industrial centers and peripheral nations, an insight that anticipates later dependency theory and structuralist development economics. Third, development was conceived as a normative and ideological project in which economic activity was expected to serve collective welfare, while landowners and independent capitalists were seen as obstacles to national unity and structural transformation. In this framework, development was therefore not merely economic growth but a deliberate project of social engineering aimed at aligning economic structures with national cohesion.

When placed in dialogue with contemporary development debates, Kadro's legacy reveals both continuities and ruptures. Continuities include the enduring association of development with national sovereignty and strategic autonomy; the persistent expectation that the state acts as a coordinating, risk-taking, and value-creating agent within the economy; and the interpretation of global asymmetries through a center-periphery lens. At the same time, significant transformations emerge. Contemporary paradigms

increasingly emphasize multi-actor governance, ecological constraints, low-carbon transitions, innovation ecosystems, and context-sensitive policy design features largely absent from Kadro's centralized and homogenizing vision of societal transformation.

The study concludes that Kadro articulated an early and influential conception of development as political sovereignty, embedding economic independence within a broader project of national consolidation. Although the historical context has changed, the movement's emphasis on state coordination, strategic planning, and the alignment of economic goals with collective purpose continues to resonate in Türkiye's contemporary discourses on sustainable development, green transformation, industrial upgrading, and national innovation agendas. Yet these continuities coexist with significant paradigmatic shifts: from centralized planning to networked governance, from industrial protectionism to innovation-driven competitiveness, and from nationally bounded development strategies to debates shaped by planetary limits and ecological sustainability. Revisiting Kadro through development and post-development perspectives thus illuminates both the enduring and historically bounded elements of Türkiye's developmental trajectory, showing how visions of progress remain shaped by contestations over power, identity, sovereignty, and the evolving meanings of development.